

mener ...

Kontantløst

■ Sparebanken Nord-Norge legger ned minibanken sin i Øverbygd. Dermed fullfører de den rettetten de innledet da de la ned banken i bygda for vel et år siden, og de legger samtidig ned nok en brostein på veien mot det kontantløse samfunn. Den veien er de ikke alene om å bidra til bygginga av, men symbolverdien av minibanknedleggelsen er sterk. For minibankexiten betyr at enda et tilbud blir fjernet fra ei bygd som over år har mistet mye. Og akkurat det aspektet tror vi er minst like viktig som selve minibanken for å forklare den motstanden mot nedleggelsen som nå målbæres. Av både næringslivsaktører og andre med hjerte for bygda si.

■ Men minibankfjerninga er også uttrykk for et tegn i tida. Kontantenes posisjon som betalingsmiddel blir stadig svekket til fordel for kort og elektroniske løsninger, og vi opplever stadig at nye kontantskanser faller.

Skranketjenesten er kuttet til et minimum hos flere banker enn Sparebanken Nord-Norge, og vi blir på stadig flere områder ledet mot elektronisk betaling som alternativ til kontantbruk.

■ Denne utviklinga har vi sett over tid, men det er tegn som tyder på at den nå vil akselerere. Det mektige Finansforbundet besluttet nylig å dra i gang en kampanje for å få fjernet kontantene fullstendig, og deres mål er intet mindre enn at

Norge skal bli det første kontantløse landet i verden. I forrige uke uttalte forbundsleder Jorunn Berland at «vi ønsker å sette oss i førersetet for å styre mot et kontantfritt samfunn». Det kan kanskje synes som et ambisiøst mål. Men det er et mål som får støtte. Fra flere hold.

■ Blant annet fra professor Kai A. Olsen, som gjennom år har arbeidet med og forelest om fordelene med kontantløshet. «Bare skurker har noe å tape på at vi kvitter oss med kontantbruken» sier han, og det er et utsagn som griper rett inn i den dagsaktuelle debatten. For så sent som tirsdag kveld ble en bensinstasjon i Tromsdalen utsatt for væpnet ran. Gjennomført av to tenåringer, og fra før vet vi jo at både Tromsø og andre byer har vært belemret med bussran og andre ran der fellesnevneren har vært magert utbytte for gjerningsmennene. I Tromsø har dette ført til en debatt om hvorvidt det i det hele tatt skal være anledning til å betale kontant på bussen. Foreløpig kan man det, men om kort tid kan det være annerledes. Og da er det blitt kontantløst. Der også.

■ Men samme hva man måtte mene om det kontantløse samfunn: Det er et tankekors at kontantstrømmene allerede har skrumpet såpass inn at ei bussveske med noen hundrelapper er blitt et attraktivt mål for kriminelle. Før var det postran og bankran med potensielt utbytte i en helt annen størrelsesorden vi hørte om, men i dag er de store kontantbeholdningene så utilgjengelige at terskelen for å begå ran er senket ned på hundrelapnivå.

■ Og enten man liker det eller ei, så vil kontantfristelsen for kriminelle bli et kjerneargument for de som nå vil lede oss videre på veien mot det kontantløse samfunn. I denne sammenhengen blir minibank-exiten i Øverbygd for en parentes å regne, selv om den her og nå kan virke både provoserende og som uttrykk for ei utvikling vi egentlig ikke liker. For veien mot kontantløshet er også en del av veien mot papirløshet, og i grøftene langs den veien finner vi allerede liket etter mange av gårsdagens papirbaserte uunnværligheter. Denne utviklinga kan vi mene mye om, men spørsmålet er om vi kan, vil og evner å gjøre noe med den. For også papirløshet har sine positive sider. I tillegg til alle de sidene som er skremmende. Men de sistnevnte går nok over. De også. På samme måte som kontantene?

“

Det er et tankekors at kontantstrømmene allerede har skrumpet såpass inn at ei bussveske med noen hundrelapper er blitt et attraktivt mål for kriminelle

”

Frimodige ytringer ...

På høy tid å revurdere norskfaget

Riksmålsforbundet har alltid lagt vekt på høy kvalitet i norskundervisningen og ivret for flere ressurser til dette faget, både i form av økt timetall i grunnopplæringen og kvalitet i lærerutdanningen. Det er derfor med uro vi nå registrerer at arbeidsbyrden er blitt så stor at godt kvalifiserte lektorer ikke orker å undervise i faget.

Å skulle arbeide for grunnlag for tre karakterer i norsk på første og annet årstrinn i videregående opplæring må gjøre arbeidssituasjonen for både lærere og elever mer enn vanskelig. Ikke i noe annet fag opereres det med så mange karakterer. Dersom for eksempel et femtimers fag som naturfag skulle få én karakter i biologi, én i fysikk og én i kjemi på vitnemålet, ville det utløse kraftige reaksjoner. Men norskfaget er ikke skjermet for dette. Der skal det gis tre karakterer med fire timer i faget i to år. Det er på høy tid at denne siden ved saken gjennomgås grundig.

Det er, som sagt, med bekymring vi nå registrerer at arbeidsbyrden er blitt så stor at lærere med sterk faglig bakgrunn vegrer seg for å undervise i faget. En slik situasjon er ikke til beste for elevene og vil hindre deres språklige utvikling. Det må bli resultatet. Norskfaget har alltid stått i en særstilling hva gjelder arbeidsbyrde, uten at dette har fått tilstrekkelig uttelling i form av stillingsprosent. Leseplikten i norsk burde vært lavere enn den var allerede i Reform '94, og at forholdet er blitt enda verre med Kunnskapsløftet, er sterkt foruroligende. Det vil svekke norske elevers kunnskapstegnelse

og språksikkerhet. Ingen lærer kan gi tilfredsstillende undervisning når oppgaven er uoverkommelig. Mange undersøkelser har vist at norske elevers lese- og skriveferdigheter er ikke gode nok, og den situasjonen kan ikke bedres før faget får rammer som er mulige å operere innenfor.

Et hovedmål i norskundervisningen må være å fremme elevenes språksikkerhet, men dessverre står det dårlig til med norske elevers lese- og skriveferdigheter. Det later ikke til å bekymre så mange at dobbeltopplæring i norsk skriftlig er en hemsko i elevenes språkutvikling. Det forsøket som ble iverksatt i Oslo kommune med frivillig sidemålsopplæring, ga tydelige indikasjoner på at å lære å skrive norsk på to måter ikke er konstruktivt. Sidemålsstilen er en politisk symbolsak, og nynorskensiden vil se det som et nedslag dersom den blir fjernet. Det forsøket som ble iverksatt i Oslo kommune med frivillig sidemålsopplæring, ga tydelige indikasjoner på at å lære å skrive norsk på to måter ikke er konstruktivt.

Det er derfor med glede vi nå registrerer at det er en viss bevegelse i saken. Forslagene fra Forum for norskfaget bør vurderes grundig og i høy grad tas alvorlig. Det som opptar de fleste, er selvsagt sidemålet. Elevorganisasjonen ønsker frivillig skriftlig sidemålsopplæring, og det gjør etter hvert en del lærere også. Forslaget om å flytte den skriftlige sidemålsprøven til 2. årstrinn er et skritt i riktig retning.

Riksmålsforbundet mener som

kjent at elevene må få anledning til å bruke den målformen de ønsker og ikke læres opp i en norsk skriftspråkvariant de ikke føler seg hjemme i. At man må beherske begge målformer dersom man skal arbeide i offentlig tjeneste, er et skinnargument. Det ansettes stadig folk som ikke behersker begge målformer.

Det er heller ikke noe argument at skriftlig sidemålsopplæring er nødvendig for å gjøre seg kjent med den sidemålets litteratur. Det går utmerket godt an å lese og sette seg inn i den litteraturen uten å måtte pugge grammatikk og bøyningssendelser. Når elever skal kunne lese svensk og dansk uten særskilt språkopplæring, må de også kunne lese de norske målformene.

Utbyttet av den skriftlige sidemålsopplæringen står heller ikke i forhold til den tid som brukes på den. Den masseopplæringen i skriftlig sidemål som foregår i landets skoler, er det ikke noe samfunnsmessig behov for. Det er en interessant dreining at norsklærere nå tar til orde for valgfrihet, for av lojalitetshensyn har norsklærere som gruppe hittil vært temmelig tause i spørsmålet.

Populær blant brukerne, dvs. elevene, har ordningen aldri vært. Tre fjerdedeler av elevene er negative til obligatorisk, skriftlig sidemålsopplæring. De opplever det som frustrerende å skulle lære å skrive norsk på to måter, og dette er lett å forstå.

**Cand.philol.
Inger-Lise Nyheim
styremedlem i
Riksmålsforbundet**

- Minner fra fortiden

Har du bilder fra gamle dager du kunne tenke deg å dele med leserne i Nye Troms? Bildene blir sendt i retur, bare du husker å sette fullt navn og adresse. Du kan også levere bilde på avishuset på Olsborg eller et av våre kontorer. Skriv ned en liten tekst hvor bildet er tatt og årstall. Vi premierer med flakslodd. Adr: Nye Troms, postboks 44 - 9329 Moen. e-post: redaksjon@nye-troms.no. Merk konvolutten: «Minner fra fortiden».

Høykjøring i Kirkesdalen

Nils Sandeggen har sendt oss dette bildet. Det ble tatt i forbindelse med høykjøring på Sandberg i Kirkesdalen sommeren 1952, før traktoren kom til gårds. I førerhuset sitter Albert Sandeggen og hunden Sonja, mens Kari, Gunn og Nils sitter bak på høylasset.